

Ginfo

Ediziun

2 / 2018

Cuntegn

- 02 Prefaziun
- 02-04 Experientschas cun la nova lescha da vischnancas
- 05 Rapport davart las structurass communalas
- 06 Gulivaziun da finanzas 2019
- 07 Refurma da vischnancas
- 07 Indicaziun uffizi da construcziun auta dal Grischun

Save the date!

L'onn 2019 organisain nus puspè ina dieta da vischnancas. As reservai già oz il suentermezdi dals **12 da settember 2019** per quai. Il program detaglià survegnis Vus cun l'invitaziun separada. Nus ans legrain da Vossa participaziun!

Uffizi da vischnancas
Grabenstrasse 1
7001 Cuira

Tel. 081 257 23 91
www.afg.gr.ch
E-mail: info@afg.gr.ch

Prefaziun

Dapi il 1. da fanadur 2018 è en vigur la revisiun totala da la lescha da vischnancas. Nus avain profità da l'ocasiun per adattar cun la nova legislaziun noss models al dretg nov. In interess spezial han chattà il model d'ina constituiun communal, in'emprima fixaziun da la pratica pertutgant la facultad d'utilisaziun/il conto per il retgav or da la vendita da terren sco er il mussavia actualisà per la cumissiun da gestiun. Tut ils documents chattais Vos sin nossa pagina d'internet www.afg.gr.ch.

Entaifer ils ultims 18 onns è il dumber da vischnancas politicas en il Grischun sa reduci a la mesadad. L'onn 2001 existivan anc 212 vischnancas, a partir dal 1. da schaner 2019 vegnan quai ad esser anc 106. Uschia hai er dà ina reduciun marcanta dal dumber da vischnancas burgaisas sco er da las furmas da collavuraziun intercomunala. La regenza ha profità da quest svilup per suttametter al cussegl grond in rapport davart las structuradas communalas. Il cussegl grond ha tractà il rapport en la sessiun da december 2018.

Nus ans legrain er vinavant d'ina buna collavuraziun ed As giavischain ina buna finiziun da l'onn 2018 ed in cumenzament cun success dal 2019!

Experientschas cun la nova lescha da vischnancas

L'introducziun da la nova lescha da vischnancas (LV; DG 175.050) n'ha strusch chaschunà fastidis a las vischnancas. Là, nua ch'igl exista in basegn d'adattaziun, accordeschan las vischnancas successivamain lur legislaziun cun il dretg nov. Diversas dumondas ans èn vegnidas fatgas davart la protocollaziun da las radunanzas communalas. Quai particularmain sut l'aspect che las radunanzas èn da nov publicas er per personas senza dretg da votar.

Fin ussa na devi naginas prescripziuns chantunalas pertutgant la publicaziun dals protocols u pertutgant las proceduras da protesta e d'approvaziun, ma ussa sa mida quai cun l'artitgel 11 LV: Per tut las vischnancas vala ina procedura unitara d'exposiziun, da protesta e d'approvaziun (al. 2 e 3).

Prescripziuns concernent il cuntegn da la protocollaziun

Concernent il cuntegn pon protocols vegnir redigids fitg differentamain. Da princip pon ins distinguer tranter protocols da decisiuns (pretensiun minimala tenor l'art. 11 LV) e protocols verbals respectivamain protocols da discussiun. Quant enavant che las vischnancas concepeschan il cuntegn da lur protocols, è lur chausa. Ils protocols infurmeschan almain davart ils conclus, davart ils resultats da las elecziuns sco er davart eventualas contestaziuns con-

cernent la violaziun da disposiziuns da cumpetenza e da procedura. Las medemas prescripziuns concernent il cuntegn valan dal rest per tut ils protocols formals entaifer la vischnanca.

Ils protocols ston referir vardavla-main tge ch'è propi capità a la radunanza communal respectivamain tge ch'è propi vegnì ditg e concludì. Quai po chaschunar in extremis che schizunt deposiziuns faussas u nunvardavlas vegnan protocolladas.

Publicaziun dal protocol da la radunanza

Pia ston ils protocols da la radunanza communal vegnir publicads en la moda ch'è usitada al lieu il pli tard in mais suenter la radunanza.

Ina „pratica usitada al lieu“ sa drizza tenor las disas da la vischnanca. Savens vegn il protocol mess a disposiziun tar la chanzlia e publicgà ultra da quai sin la pagina d'internet da la vischnanca. Quai è pussaivel,

sch'i vegnan observadas las disposiziuns da la protecziun da datas (guarda qua sutvart „Dumondas davart la protecziun da datas“; art. 11 al. 2 LV). Imaginabel e pussaivel fissi er da publicgar unicamain en la rait. Sche Vus sco vischnanca avais l'intenziun da midar Vossa pratica da publicaziun da bliers onns, As recumandain nus d'annunziar quai correspondentamain a la populaziun. Là, nua ch'i existan basas giuridicas communalas pertutgant la publicaziun, ston quellas eventualmain vegnir adattadas.

Insaquantas vischnancas communigteschan en l'organ da publicaziun uffizial dapi cura e nua ch'il protocol stat a disposiziun. Quest servetsch a la populaziun vegn recumandà. El è d'interess per la legalitad e serva a la segirezza giuridica (observanza dals termins).

Schema exposiziun publican dals protocols e termin da protesta

Protestas cunter il protocol

Protestas cunter il protocol pon vegnir inoltradas en scrit durant il temp d'exposiziun da 30 dis a la supranza communal. Questas protestas vegnan tractadas a chascun da la proxima radunanza communal ed il protocol vegn suttamess per l'approvaziun (art. 11 al. 3 LV).

Protestas cunter il protocol pon pertutgar:

- conclus betg relatads correctamain
- largias en la reproducziun da deposiziuns essenzialas che contrafan en ina moda u l'autra al senn effectiv (sch'il cuntegn u la discussiun vegnan insumma relatads en il protocol).

- Tractativas manglusa u ina decisiun manglusa a la radunanza communal na po però betg vegnir reclamada cun ina protesta cunter il protocol. Per quest intent datti pussaivladads correspondentas da far recurs tar la dretgira administrativa.

Approvaziun dal protocol

Suenter lur emissiun ston ils protocols vegnir approvads. Sch'i na vegnan inoltradas naginas protestas entaifer il termin, vala il protocol sco approvà. In'approvaziun formala a la radunanza communal n'è pia betg pli necessaria respectivamain è schizunt esclusa, perquai ch'il protocol è gia approvà. Natiralmain dastgi vegnir infurmà a la radunanza (per exempel suenter il bainvegner sut la tractanda protocol) ch'i n'èn vegnidas inoltradas naginas protestas cunter il protocol e che quel vala pia sco approvà.

Naginas protestas entaifer il termin:
Il protocol vala sco approvà.

Protestas entaifer il termin:

Las protestas vegnan tractadas ed il protocol vegn suenter approvà formalmain a chaschun da la proxima radunanza communal.

Dumondas davart la protecziun da datas

La lescha chantunala davart la protecziun da datas (LCPD; DG 171.100) che sa referescha per gronda part a la lescha federala davart la protecziun da datas (LPD; CS 235.1) vegn applitgada er per las vischnancas. La vischnanca è responsabla per la protecziun da datas, sch'ella elavura datas persunalas per ademplir sias incumbensas. L'elavuraziun da datas persunalas (da quai fa part er lur publicaziun) sto resguardar ils principis da la legalitad, da la proporzionalitad, da l'opportunitad, da la destinaziun ad in intent specific, da la correctadad e da la segirezza da las datas (art. 2 LCPD). Tut ils documents communal che

cuntegnan datas persunalas èn da princip secrets e n'èn betg destinads per la publicitad. Per vischnancas signifitga quest princip tranter auter ch'ellas na dastgan publitgar nagins documents che cuntegnan datas persunalas, senza ch'igl existia ina basa legala formala per quai. En il dretg chantunal è vegnida stgafida explicitamain ina basa legala per la publicaziun (art. 11 al. 2 LV). Questa basa legala permetta a las vischnancas da publitgar ils protocols da la radunanza communal en las medias electronicas resguardond las disposiziuns davart la protecziun da datas. Perquai che mintga furma d'elavuraziun da datas tanghescha il dretg costituziunal d'autodeterminaziun infurmaziunala respectivamain da libertad persunala, èsi mo lura legal da publitgar datas persunalas, sche quai è er giustifitgà tras in interess public e sche quai è proporzional e na violescha betg il cuntegn essenzial dals dretgs fundamentals (cf. art. 36 da la constituziun federala [Cst.; CS 101]). Las disposiziuns da la protecziun da datas valiteschan la finala, cura ch'ina elavuraziun da datas è ina greva intervenziun en ils dretgs fundamentals.

Las datas derasadas tras l'internet pon vegnir consultadas ed utilisadas da tut temp da mintgin nua ch'i saja. Datas publitgadas na pon strusch vegnir controlladas, ed anc pli problematic è il fatg, che datas persunalas pon vegnir collecziunadas, arcunadas e distribuidas svelt e facilmain. Il potenzial d'abus è grond. La publicaziun en l'internet ha pia ina tut outra dimensiun che l'exposiziun dal protocol da la radunanza communal tar la chanzlia communal. Perquai stoi vegnir dà – en connex cun datas che vegnan

messas en la rait – dapli atenziun a la protecziun da la personalitad (cf. rapport 2005 da l'incumbensà per la protecziun da datas dal chantun Grischun, p. 12). Pia sto vegnir observada la protecziun da datas en connex cun la publicaziun da datas, e quai autonomamain ed independentamain dal fatg, sch'i èn avant maun publicaziuns gia stampadas e derasadas (p.ex. protocol tar la chanzlia communal).

Ils protocols da la radunanza communal cuntegnan regularmain (almain sch'i vegn fatg in protocol verbal) er opiniuns ideologicas u politicas da las participantas e dals participants. Talas opiniuns valan sco datas persunalas spezialmain sensibilas. Sin fundament da la proporzionalitad na ston talas datas per regla betg vegnir publitgadas, ed igl è giuridicamain schizunt ina premissa legala da las anonimisar. Vi da quest fatg na mida er la circumstanza nagut che las radunanzas sezzas èn publicas e che er persunas senza dretg da votar pon sa participar a quellas (art. 22 LV). La protecziun pli ferma da las datas en la rait serve a proteger la libra expressiun da l'opiniun a la radunanza communal. La discussiun politica pudess eventualmain daventar pli difficila tras ina publicaziun en la rait, ed ils votums a las radunanzas fissan tendenzialmain main libers. I na po betg vegnir recumandà da publitgar sistematicamain, sainza lur correspondent consentiment, ils votums da las singulas participantas e dals singuls participants a la radunanza communal sut lur num.

Rapport davart las structuras communalas

La rectificaziun da las structuras territorialas en il Grischun durant ils ultims var 20 onns è remartgabla. Il dumber da las vischnancas politicas en il Grischun è sa reduci a la mesadad. Il dumber da las vischnancas burgaisas è sa reduci da 130 l'onn 2000 a 67. Ultra da quai existan anc 8 associaziuns burgaisas. Il dumber da colliaziuns intercommunalas è medemamain sa reduci durant la perioda observada per circa la mesadad da var 400 a 200. En la sessiun da december ha il cussegl grond prendì enconuschientscha dal rapport davart las structuras communalas.

Il rapport davart las structuras communalas n'ha betg proponì adattaziuns da leschas u da strategias. Anzi, il cussegl grond è vegnì infurmà en moda cumplessiva davart il stadi da la refurma da vischnancas e dal territori. La direcziun da quella aveva el sez fixà en la sessiun da favrer 2011.

Resultats da la controlla da las fusiuns

Ina part impurtanta en il rapport davart las structuras communalas occupa la controlla da las fusiuns. Il center per management d'administraziun (CMA) da la SATE Cuir ha sviluppà in set d'indicaturs che permetta d'eruir e da preschentar a maun da metodas scientificas ils effects da fusiuns realisadas. Quest instrumentari è vegnì adattà a las relaziuns en il chantun Grischun. Per l'evaluaziun è tut en tut vegnids cumparegliads 29 indicaturs d'in mument avant la fusiun (t0) cun ils medems 29 indicaturs d'in mument suenter la fusiun (t1). Da quest proceder resultan infurmaziuns davart tendenzas generalas en connex cun ils effects da fusiuns da vischnancas. Dentant ston adina vegnir giuditgads ils resultats singuls. Ils resultats da la controlla da las fusiuns pon, ch'i sajan ussa positivs u negativs, vegnir attribuids a fatgs relevants per la fusiun sco er a fatgs ch'èn irrelevants per la fusiun.

Ils resultats da la controlla da las fusiuns ch'è vegnida fatga èn remartgablas. Cun las vischnancas fusiunadas vai bain. La rata da consentiment per fusiuns realisadas è bain sa reducida levamain. Anc adina acceptass però ina gronda maiortad da las votantas e dals votants danovamain la fusiun.

Il pe da taglia resta stabil suenter la fusiun – savens è el pli bass

Il svilup dals pes da taglia communalas per las personas natirals mussa che quels sa reduceschan suenter ina fusiun en la gronda part dals cas. Durant la fasa iniciala gida la promozion chantunala a fusiunar ils pes da taglia sin in nivel uschè bass sco pussaivel. Suenter la fasa da consolidaziun èn las adattaziuns structuralas, organisatoricas e politicas progredidas uschenavant, ch'ils pes da taglia inicials sa mussan sco duravels e pon vegnir mantegnids.

Realisà cun success la refurma dal territori

Las 11 regiuns ch'existan dapi il 1. da schaner 2016, han remplazzà las 14 corporaziuns regionalas, ils 11 districts ed ils 39 circuls sco corporaziuns da dretg public. Uschia vala la refurma dal territori sco realisada cun success.

Gulivaziun da finanzas 2019

La regenza ha fixà ils 21 d'avust 2018 ils pajaments respectivamain las grevezas per la gulivaziun da finanzas 2019. Totalmain vegnan pajadas contribuziuns da 58,5 milliuns francs. En la sessiun da december ha il cussegl grond fixà definitivamain ils parameters cun il preventiv 2019.

Il potenzial da resursas decisiv per l'onn da gulivaziun 2019 è creschì – sur tut las vischnancas – per 11,3 milliuns francs sin 769,7 milliuns francs (+ 1,5 pertschient). Entant che las taglias da las personas natiaralas e da las personas giuridicas èn s'augmentadas durant ils onns da taxaziun, èn sa reducids ils tschains d'aua e las taglias sin immobiglias. Il potenzial da resursas mesaun per persuna dal chantun importa 3720 francs (onn precedent: 3683 francs). La marscha dal potenzial da resursas è sa reducida en cumparegliaziun cun l'onn precedent e tanscha da la vischnanca da Furna ch'è actualmain la pli debla cun 33 puncts (2018: 33 puncts) fin a la vischnanca da Farera ch'è la pli ferma cun 538 puncts (2018: 607 puncts).

Per la gulivaziun da las resursas 2019 vegnan mantegnids ils parameters dals onns precedents: I vegnan applitgadas vinavant la tariffa da prelevaziun da 16,0 pertschient ed ina dotaziun minimala da 68,0 pertschient da la media chantunala. Tras quai survegnan 66 vischnancas totalmain 26,7 milliuns francs or da la gulivaziun da las resursas. Quai correspunda ad in augment envers l'onn precedent da 0,3 milliuns francs u dad 1,0 pertschient. Las contribuziuns vegnan messas a

disposiziun dal chantun (circa 8,3 milliuns francs) e da las 39 vischnancas financialmain fermas (circa 18,5 milliuns francs). La vischnanca da Cunter en il Partenz n'è ni retschavidra ni donatura.

Da la gulivaziun da las grevezas geografic-topograficas e da scola survegnan 49 vischnancas autorizadas sco l'onn precedent totalmain 24 milliuns francs. Quests meds finansials vegnan mess a disposiziun dal tuttatfatg dal chantun. La contribuziun la pli gronda survegn cun 2,0 milliuns francs la vischnanca da Tavau.

Il chantun conceda ina gulivaziun a quellas vischnancas ch'èn suttamesas ad ina grevazza sproporzionada en il sector da l'agid social material. Questa contribuziun vegn calculada a maun dals custs nets da las vischnancas en proporziun cun lur potenzial da resursas. Sin dumonda da las vischnancas vegnan las contribuziuns da gulivaziun fixadas mintgamai l'onn suandant. Suent l'examinaziun da basa han per l'onn 2017 29 vischnancas il dretg da survegnir contribuziuns da totalmain 5,8 milliuns francs or da la gulivaziun da las grevezas socialas. La part principala pertutga cun 3,7 milliuns francs la citad da Cuir.

5 vischnancas cun paucas resursas survegnan l'onn 2019 dal chantun supplementarmain ina gulivaziun limitada pervia da la midada da sistem da tut en tut stgars 0,5 milliuns francs (onn precedent: 1,2 milliuns). La gulivaziun vegn reducida pass per pass e pajada l'ultima giada l'onn 2020.

Refurma da vischnancas

La suandanta fusiun entra en vigur per l'onn 2019:

Rheinwald
(3714)

or da: Hinterrhein (3691), Nufenen (3693), Splügen (3694)

President communal: Christian Simmen-Schumacher

Adressa: Vischnanca da Rheinwald
Oberdorf 40
Postfach 3
7435 Splügen

Contact: www.rheinwald.ch
gemeinde@rheinwald.ch
Tel. 081 630 91 26

Las votantas ed ils votants da las vischnancas da Cuir e da Maladers han approvà la fusiun da lur vischnancas. La fusiun vegn ad entrar en vigur per il 1. da schaner 2020, sch'il cussegl grond vegn medemamain ad acceptar la fusiun.

Ils documents actualisads davart ils projects da fusiun currentes, concludids e realisads chattais Vus sin nossa pagina d'internet: www.afg.gr.ch > Refurma da vischnancas. Per dumondas e per infurmaziuns As drizzai per plaschair a: Simon Theus, manader da projects, 081 257 23 87, simon.theus@afg.gr.ch.

Indicaziun uffizi da construcziun auta dal Grischun

Cun l'e-mail dals 23 da november ha l'uffizi da construcziun auta fatg attent tut las vischnancas davart ina infurmaziun impurtanta. Gugent ademplin nus il giavisch da l'uffizi da construcziun auta da publitgar qua anc ina giada questa infurmaziun:

«La EMPA ha infurmà la conferenza svizra dals directurs da construcziun, da planisaziun e da protecziun da l'ambient (CCPA) davart eventuels donns da corrusiun zuppads vi da fixaziuns ch'èn relevantas per la segirezza e che sa chattan en construcziuns da tetg cun ina isolaziun termica interna. L'uffizi da construcziun auta dal Grischun examinescha perquai, sche ses portfolio cuntegna edifizis eventualmain periclitads. Scleriments detagliads vegnan fatgs tenor la recumandaziun da la EMPA. <https://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/bvfd/hba/aktuelles/Documents/Korrosionsschaden%20Empa%20d.pdf>

Nus recumandain las vischnancas – sco proprietarias e/u sco administraturas d'immobiglias publicas – da controllar sezzas las immobiglias, sco ch'igl è vegnì proponì da la EMPA.»